

POSTANOWIENIE

14 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 14 grudnia 2023 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa R. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki
komandytowej w W.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w
księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym,
na skutek skargi kasacyjnej R. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki
komandytowej w W.
od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu
z 25 maja 2022 r., II Ca 2408/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 6 250 (sześć tysięcy dwieście pięćdziesiąt) zł z odsetkami wynikającymi z art. 98 §1¹ k.p.c. za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 25 maja 2022 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił apelację powoda (poza rozstrzygnięciem o kosztach) od wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Krzyków we Wrocławiu z 8 czerwca 2021 r. oddalającego jego powództwo o usunięcie niezgodności między stanem prawnym bliżej oznaczonej nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, powód wskazał przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Zdaniem skarżącego w sprawie wystąpiło istotne zagadnienie prawne wyrażające się w pytaniu, czy w zakresie kognicji Sądu przy rozpoznaniu spraw z art. 10 ust. 1 u.k.w.h., obejmujących żądanie wykreślenia hipoteki zabezpieczającej wierzytelność przyszłą (art. 68 ust. 1 u.k.w.h), mieści się badanie czy wierzytelność ta istnieje, w tym czy powstała na podstawie ważnego stosunku prawnego, w tym czy ewentualną nieważność stosunku prawnego (art. 58 k.c.) Sąd bierze pod uwagę z urzędu czy też istnieje wiążące Sąd domniemanie wynikające z wpisu hipoteki w księdze wieczystej (art. 3 u.k.w.h.).

Istnieje też zagadnienie prawne i potrzeba wykładni art. 6 k.c. w zakresie rozkładu ciężaru dowodów w wypadku opierania przez powoda powództwa na fakcie negatywnym, niemożliwym do udowodnienia za pomocą faktów pozytywnych przeciwnych, których istnienie wyłącza twierdzoną okoliczność negatywną.

Ponadto w ocenie powoda w sprawie istnieje potrzeba wykładni art. 68 ust. 1 u.k.w.h. w części obejmującej definicję „wierzytelności przyszłej” i sposobu jej określenia na cele zabezpieczenia hipotecznego w kontekście art. 65 ust. 1 u.k.w.h., które to zagadnienie nie było jeszcze przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie

przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.; z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.).

Powołanie się zaś na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wywodu, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z

dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por.m.in. postanowienia z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepubl.; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl.; z 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, niepubl.; z 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl.; z 3 sierpnia 2017 r., IV CSK 85/17, niepubl.; z 7 grudnia 2017 r., I CSK 499/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, niepubl.).

Zagadnienie i wątpliwości sformułowane przez skarżącego nie czynią zadość wskazanym wymaganiom.

Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, gdy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie oraz gdy jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym. Wykazanie wskazanej przyczyny nie polega jedynie na sformułowaniu problemu prawnego bazującego na przepisach przytoczonych w podstawie skargi kasacyjnej. Konieczne jest przedstawienie odpowiedniego wyводу jurydycznego, wskazującego na zasadność preferowanego przez skarżącego sposobu rozstrzygnięcia tej kwestii prawnej oraz na wadliwość jej rozwiązania przez Sąd drugiej instancji. Uzasadnienia bowiem przyczyn kasacyjnych, kwalifikujących przyjęcie skargi do rozpoznania, Sąd Najwyższy nie może doszukiwać się w uzasadnieniu podstaw, niezależnie od tego, że chodzi w tym wypadku o zupełnie odmienne metody argumentowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2006 r., III CZ 93/06; niepubl., z 18 kwietnia 2012 r., I CSK 520/11, niepubl. i z 31 stycznia 2020 r., II CSK 432/19, niepubl.).

Za niewystarczające należy zatem uznać powołanie się na kwestie prawne – choćby interesujące z prawnoteoretycznego punktu widzenia - i wskazanie, że brak jest orzecznictwa Sądu Najwyższego zajmującymi się tymi kwestiami, bez równoczesnego przedstawienia odpowiedniego wyводу jurydycznego potwierdzającego wystąpienie tych kwestii. Ograniczenie *in casu* wniosku w istocie jedynie do przytoczenia niektórych wypowiedzi doktryny dotyczących pojęcia

wierzytelności przyszłej bez przedstawienia jakiejkolwiek argumentacji wyjaśniającej znaczenie tych wypowiedzi w ustalonych w sprawie okolicznościach faktycznych nie pozwala wnioskować o wykazaniu przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Już tylko przytoczone wypowiedzi wskazują przy tym na możliwość zabezpieczenia hipoteką wierzytelności przyszłych, jeżeli można określić stosunek prawny stanowiący źródło wierzytelności mogących powstać w przyszłości. Tymczasem skarżący nie przedstawił we wniosku wywodu wskazującego, że *in casu* sporną wierzytelność należy kwalifikować jedynie jako mogącą powstać w przyszłości czysto potencjalnie (a więc gdy między stronami nie istnieje żadna więź prawna, uzasadniająca powstanie takiej wierzytelności).

Postępowanie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym służy obaleniu domniemania wynikającego z art. 3 ust. 1 u.k.w.h. i skarżący nie wykazał, aby stwierdzenie to budziło wątpliwości w doktrynie lub judykaturze. Wskazany przepis w kontekście hipoteki stwarza podstawę wzruszalnego domniemania, że hipoteka została wpisana zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym, a nieruchomości objęta księgą wieczystą jest tą hipoteką obciążona. Do jego obalenia konieczne jest wykazanie, że mimo ujawnienia hipoteki przez wpis prawo to nigdy nie powstało albo mimo powstania - wygasło (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 26 czerwca 2020 r., I CSK 429/18, niepubl.). Powód nie wykazał, aby kwestia związania sądu domniemaniem z art. 3 u.k.w.h. przełożyła się w niniejszej sprawie na wynik postępowania przed Sądem drugiej instancji. Z motywów ujawnionych w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia nie sposób przy tym wyprowadzić wniosku, że to istnienie ustanowionego w art. 3 ust. 1 u.k.w.h. domniemania i przyjęcie związania nim orzekającego w niniejszej sprawie Sądu legło u podstaw oddalenia apelacji powoda. Wynika z nich natomiast, że u podstaw tego rozstrzygnięcia legła ocena dotycząca niesprostania przez powoda ciężarowi dowodu twierdzeń i okoliczności, które uczynił podstawą żądania pozwu.

Nie budzi również wątpliwości, że nieważność czynności prawnej sąd – w tym sąd orzekający w postępowaniu uzgodnieniowym - bierze pod rozagę z urzędu, jednak tylko na podstawie materiału zebranego zgodnie z regułami obowiązującymi w prawie procesowym. Podnosząc zatem zarzut nieważności

czynności prawnej strona powinna przytoczyć fakty oraz dowody, mające być podstawą stwierdzenia nieważności, i uczynić to zgodnie z regułami określonymi w przepisach prawa procesowego (zob. np. uchwałę Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2005 r., III CZP 26/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 63; wyrok Sądu Najwyższego z 3 listopada 2010 r., V CSK 142/10, OSNC-ZD 2011, nr 4, poz. 73). W niniejszym postępowaniu skarżący nie dowodził ani nie przedstawił materiału dowodowego dotyczącego nieważności transakcji IRS, nie uczynił również twierdzenia w tym zakresie podstawą wytoczonego powództwa, zaś w toku postępowania pierwszoinstancyjnego podnosił wprost, że ważność transakcji IRS, będąca przedmiotem sporu w innej toczącej się pomiędzy stronami sprawie, jest irrelevantna dla rozstrzygnięcia. Z tych wszystkich względów zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie obejmował przedmiotowej kwestii, a powód nie wykazał, aby pozwalał on na dokonanie tego rodzaju oceny przez orzekające w sprawie Sady.

Skarżący nie wykazał również, aby istniało zagadnienie prawne lub potrzeba wykładni art. 6 k.c. W sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym to na powodzie spoczywa obowiązek wykazania, że wpisane w księdze wieczystej na rzecz pozwanego prawo, obciążające nieruchomości, nie istnieje - nie powstało lub wygasło. Przedstawiona we wniosku argumentacja w tym przedmiocie wskazuje nie tyle na wątpliwości prawne dotyczące ciężaru dowodu w sprawie z powództwa wytoczonego na podstawie art. 10 u.k.w.h., ile zmierza do oceny, które fakty miały w sprawie charakter „faktów negatywnych” i czy wystąpiły w sprawie, a powód mógł podnieść twierdzenia i dowody na okoliczności pozytywne przeciwne.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

SOP]

(r.g.)

